

Her şerde bir haýyr bar...

Category: Filosofiýa, Haýwanat dünýäsi, Kitapcy, Pedagogika we edep-terbiýe

написано kitapcy | 23 января, 2025

Her şerde bir haýyr bar...

HER ŞERDE BIR HAÝYR BAR...

Dünýä uly synagdan geçýär. Adamzat ýuwaş-ýuwaşdan ýitirip barýan gymmatlyklarynyň nämedigine düşünmäge başlady.

Başymyzdan inen uly apat sebäpli saglygymyzyň, ýakyn hossalrarymyzyň ýanynda bolmagyň, azat ýaşamagyň, erkin hereket edip bilmegiň gymmatyny gaýtadan duýmaga başladyk.

Aýratynam bu pandemiýa bize, aslynda öwrenşip giden käbir endiklerimizi häzirki tehnologiýalar bilen başgarak görnüşdede ýerine ýetirip boljakdygyny görkezdi.

Käbir işleri ýetirmek için aslynda fiziki taýdan şol ýerde bolmaklygyň hökman däldigini gördük. Hökmäny etmeli işlerimiziň käbirini täze tehnologiýalar bilen öýde oturan ýerimizdenem edip boljakdygyny hut başymyzdan geçirip öwrendik.

Gerek zadyňy satyn almak üçin birgiden wagtyň sarp edip uzyn-uzyn nobatlarda garaşanyňdan, gymmatly wagtyň gidermän, ýüküňi hallaslap öye daşama aladasy bolmazdan, internet arkaly söwdanyň has amatly we wagtyň tygşytlaýandygyny öwrendik.

Birnäçe sagatlap köçe-ýol dyknyşsynda awtoulagynda garaşyp, işe gitmänen ýygynaklara gatnaşyp bolýandygyna, işimizi bitirip biljekdigimize düşündik.

Esasanam, çagalarymyzyň mekdebe gitmek üçin daňyň alagaraňkysynda turup buz ýaly köçede awtobusa garaşmazdan, mekdebiň ýolunda sagatlaryny sarp etmezden bilim alyp biljekdigini gördük. Gelejegimiz bolan çagalarymyz üçin howadyr suw ýaly zerur bolan bilimi aslynda werziş bolan ýagdayýymyzdan daşgaryn, has amatly we tapawutly görnüşde berip boljakdygyny gördük.

Elbetde, men hazır bilim ulgamyna girizilen wirtual bilim

programmasyny öwjeke bolamok. Häzirki ýerine ýetirip ýörenlerimizi ähli dostlarymyz görsün. Emele gelen ýagdaý ýatan çöpi galdyrmanam bir zatlar edip boljakdygyny görkezdi. Hiç kimi günäkärlejegem bolamok. Birnäçe zatda bolşy ýaly, bilim meselesinde-de bular ýaly ýagdaýlara taýýarlygymyz ýokdy.

* * *

Mekdebe çenli taýýarlyk we bilim ulgamy bular ýaly giň gerimli bilim bermäge taýýar däl. Bilim maksatnamasy heniz işlenip düzülenok, okuw meýilnamasy online bilimiň talaplaryna laýyk gelenok. Hemme zatdan beteri-de mugallymlar taýýar däl, olar bu boýunça taýýarlyk okuwlaryny geçmändirler.

Käbirleriniň öýde kompýuteri-de ýok. Bar bolanlarynyňam bir bölegi ýaşlary ötüşip başlanlygyndan ozalam tehnologiýadan çöňňe we bilim bermek beýle-de dursun, indi-indi özleri dogry ullanmany öwrenmäge çalyşýarlar.

Okuw materiallary heniz uzak aralykdan bilim berme ulgamyna laýyklykda taýýarlanmadyk.

Okuwçylardyr talyplar diýseň, bir böleginiň interneze girme mümkünçılıgi ýok ýa-da maddy ýagdaýlary çäkli. Meselem birnäçesiniň kompýuteri ýok. Şonuň üçinem çagalar häzirki wagtda okadylýan okuw boýunça özlerinden berk hasabat soralmajagyny bilýärler we şonuň üçinem muňa çynlakaý üns bermeýärler. Barlag işi ýok, bu ulgama laýyklykda işlenip düzülen ölçerme-baha berme diýlen zat ýok.

Ýagny, aslynda häzirki wagt berilýän hiç hili bilim ýok!

Elbetde, mekdepler diňe bilim almaga gatnalýan ýer däl. Bilim ojaklary sosial we ahlak-didaktiki düşunjeleriniň ösdürilmegi üçinem gerek. Ol ýerde başga adamlar bilen gatnaşmagy, bilelikde hereket etmegi we ýaşamagy öwrenýärler. Okuw jaýlarynda diňe bilime däl, medeniýete eýe bolunýar.

Emma indi okuw jaýlarynyň we bilim ulgamynyň özgerip, döwre aýak goşma wagty geldi. Uzak aralykdan bilim hazırlıkçe çagalarymyza hiç hili nepi degmese-de, başymyzdan geçirýän şu günüki ýagdaýymyz bize käbir zatlary üýtgedip, başgaça

gurnamagymyzda ylham berip biler.

* * *

Belki-de, gelejegin okuw jaýlarynda çagalarymyz diňe oýun oýnap, wagtlaryny sport bilen meşgullanyp, çeper döredijilik, sungat we aýdym-saz bilen meşgullanyp geçirerler.

Sosiallaşyp, tebigaty we haýwanat dünýäsini negadar söýmelidigini, olara nähili cemeleşmelidigini, jemgyyetiň içinde ýaşap ýörkäń biri-biriňe nähili sylag-sarpa goýmalydygyny öwrenerler. Täze-täze hobbileri (güýmenjeleri) edinerler.

Matematika, taryh, geografiá ýaly dersleri öýde kompýuteriň başynda öwrenerler. Aslynda göwnejaý gurnalan okuw meýilnamasyny durmuşa geçirmek arkaly wirtual şertlerde çagalar öýde mekdebe garanda has köp zatlary öwrenip bilerler. Göz öňüne getirip görün, taryhçy Ilber Ortaýly wirtual şertde çagalarymyza taryhdan söz açýar... Soňra çagalar özlerine gürrüň berilenlere kinofilm tomaşa edýän ýaly tomaşa edýärler.

Özüñiziňem bilsiniz ýaly, Ilber halypa mydama taryha geografiá düşünjesi bolmazdan düşünip bolmajagyny, şol sanda filosofiýadanam habarly bolmalydygyny aýdýar.

Geografiá we filosofiá dersleri-de taryh dersiniň içine siňdirilen, çagalar taryhy geografiá we filosofiá bilen utgaşdyryp öwrenýärler...

Matematika, fizika we himiýa wirtual laboratoriýalarda üç ölçegli görnüşde öwredilýär...

Daşary ýurt dilleri-de wirtual gepleşik otoglarynda bire-bir gürleşilip öwrenilýär...

Nähili gowy bolardy, şeýle dälmi?

Şeýlelikde bilim ulgamynda bir ugurly ülňi kemala geler, baýlaryň çagalary bilen garyplaryň çagalarynyň iň bolmanda gyradeň bilim alma mümkünçiliği bolardy.

Aslynda edip bolmajak zat ýok. Her çaganyň eline bir planşet tutduryp, interne te girmäge mümkünçilik döretseňiz, galan zat öz-özünden bolup gider. Meselem, býužetden dini geňeşlige bölünip berilýän pul bilim ulgamyna berilse, bilime döwran

dolanmagy ahmal.

Häzirki wagt ýurdumyzda we dünýäniň birentek ýurdunda uzak aralykdan bilimiň ýeterlik derejede ýola goýulmazlygy bu sistemanyň ýaramaz meýilnamadygyny aňladyp bilmez.

Häzirlikçe iň başlangyç görünüşde bolsa-da, ol bize gelejekde nähili bahasyna ýetip bolmajak mümkünçilikleri berip biljekdiginiň signallaryny berýär.

“Her şerde bir haýr bar” diýipdirler-ä öñkülerem, diýmek, bu epidemiýa sebäpli başymyzdan geçirýänlerimiz biziň hyály güýjümizi-de artdyrýar.

Pynar TURAN.

03.05.2020, "Sözcü" gazeti.

Terjime eden: Guwanç MÄMILIÝEW,
Stambul uniwersitetiniň talyby.

Pedagogika we edep-terbiýe